

بسم الله الرحمن الرحيم



توسعه پایدار شهری
(از سری کتابهای آینده پژوهی)

مؤلف:
رضا نگهبان

سرشناسه: نگهبان، رضا، ۱۳۴۲ -

عنوان و نام پدیدآور: توسعه پایدار شهری / مولف رضا نگهبان.

مشخصات نشر: تهران: امیران، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص.: مصور، جدول، نمودار.

فروست: ... سری کتابهای آینده‌پژوهی.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۸۲-۳۶-۲: ۱۴۹۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: توسعه پایدار شهری

موضوع: توسعه پایدار شهری - ایران -- آینده‌نگری

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ن ۸۶۷۹/HC۷۹

رده بندی دیویی: ۳۳۸/۹

شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۵۶۳۲۲

نام کتاب: توسعه پایدار شهری

مولف: رضا نگهبان

ناشر: انتشارات امیران

چاپ اول: ۱۳۹۳

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۸۲-۳۶-۲

حروفچینی و صفحه آرایی: انتشارات امیران

طرح روی جلد: انتشارات امیران

قیمت کتاب: ۱۴۹۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر (عج)، روبروی درب اصلی پارک ملت، ساختمان صورتی، پلاک ۲۶۶۵، طبقه

دوم، واحد ۱۷

تلفنهای تماس: ۲۲۰۱۶۱۴۱ - ۲۲۰۱۲۳۰۴

پست الکترونیک: amiranbooks@gmail.com

فروشگاه اینترنتی: www.amiranbooks.com

ناشر از حمایت‌های مالی سایت کارآفرین کمک در چاپ و انتشار این کتاب تقدیر و تشکر می‌نماید.

برابر قانون حمایت از مولفین و مترجمین، کلیه حقوق این اثر محفوظ و متعلق به ناشر است. استفاده یا کپی از قسمتها یا بخشهایی از این کتاب به هر صورت، منوط به کسب اجازه کتبی از ناشر است. هرگونه تکثیر و نسخه برداری کاغذی، الکترونیکی، کپی و یا تصویر برداری از این کتاب به هر صورت و شکلی شرعاً و قانوناً ممنوع و قابل پیگرد قانونی است. کپی برداری الکترونیکی از این کتاب و استفاده از آن در شبکه های داخلی سازمانها شرعاً و قانوناً حرام و قابل پیگرد قانونی است.

فهرست مطالب

۸	مقدمه ای بر توسعه پایدار شهری	فصل اول
۲۸	سرمایه اجتماعی در مضمون توسعه پایدار شهری	فصل دوم
۳۵	فرهنگ زیربنای توسعه پایدار شهری	فصل سوم
۴۳	نقش آموزش در توسعه پایدار شهری	فصل چهارم
۵۴	پیوند دین و محلات در توسعه پایدار شهری	فصل پنجم
۶۹	تبلور حقوق شهروندی در توسعه پایدار شهری	فصل ششم
۷۷	زنان، توسعه پایدار شهری و مشارکت	فصل هفتم
۹۱	توسعه کار آفرینی اجتماعی وتوانمندسازی شهروندان	فصل هشتم

۹۹	ارتباط توسعه پایدار شهری و گردشگری	فصل نهم
۱۰۷	تامین مالی پایدار شهر	فصل دهم
۱۲۰	اهمیت فضای سبز در توسعه پایدار شهری	فصل یازدهم
۱۲۶	شهر پرتراکم، شهر عمودی و توسعه پایدار شهری	فصل دوازدهم
۱۳۰	حاشیه نشینی؛ چالشی فراروی توسعه پایدار شهری	فصل سیزدهم
۱۴۱	چشم انداز شهرهای آینده در افق ۱۴۰۴	فصل چهاردهم
۱۵۰	مورد کاوی کلانشهر تهران	ضمیمه الف

به نام خدا

مدیریت شهری، پیش نیاز توسعه پایدار ملی است. توسعه پایدار به مفهوم حرکت بر محور انسان- محیط است و توسعه امکانات اقتصادی با توجه به ملاحظات محیطی و عدالت اجتماعی را مورد توجه قرار می دهد. توسعه پایدار پس از مشکلات ایجاد شده از توسعه صرفاً اقتصادی پس از جنگ جهانی مطرح گردید. جایی که توسعه بی رویه باعث اختلافات طبقاتی و مشکلات زیست محیطی عیدیه ای شده و مسیر توسعه به ابعاد محیطی و اجتماعی کمتر از اقتصادی بها داده بود.

با توسعه روزانه شهری شدن زندگی بشر، مفاهیم مربوط به توسعه پایدار به این حیطه وارد گردید و توسعه پایدار شهری محصول نگاه های جدید به عدالت اجتماعی، فضایی و محیطی نسبت به شهر است. شهرها در سال ۲۰۲۰ جمعیتی معادل ۷۵ درصد کل جهان را در خود جای خواهند داد که تقریباً ۲ درصد از فضای شهری را در اختیار دارند. بنابراین این تراکم عجیب و بی سابقه جمعیت و نیاز عمومی به جذب منابع اساسی منجر به بهره برداری های غیر طبیعی از منابع محلی خواهد شد. آثار این توسعه با پس ماندهای غیر قابل پیش بینی به جای مانده از شهرها ادامه داشته و آلودگی ها و بیماری ها و گونه های زندگی حاشیه ای جدید محصول این توسعه خواهد بود.

اما توسعه پایدار شهری به عنوان جزئی از توسعه پایدار، بر پایه استفاده معقول از منابع طبیعی استوار شده است و در این نوع توسعه ملاحظات سه گانه، محیطی، اقتصادی و اجتماعی در کنار هم لحاظ خواهد شد. بنابراین شهر پایدار برآمده از فرآیند توسعه ای است که ذهنیت و امکان ارتقای همیشگی سلامت اجتماعی - اقتصادی بوم شناسانه شهر و منطقه را فراهم کرده و این ذهنیت و امکان را به عینیت و اقدام ضروری مبدل ساخته است.

بنابراین راه کارهای زیر به عنوان راه کارهای توسعه پایدار شهری مطرح است:

- ۱- حداقل سازی پیامدهای زیست محیطی
 - ۲- حداقل سازی مصرف منابع تجدید ناپذیر
 - ۳- بهره برداری از منابع تجدید پذیر
- در این مسیر به ناچار سیاست هایی مثل کاهش اتکا به خودروی شخصی، افزایش فشردگی کالبدی در توسعه شهری، حفاظت و احیای نظام های طبیعی در شهر و منطقه پیرامونی، کاهش مصرف منابع و تولید آلودگی در شهر و منطقه، بهبود زیست پذیری اجتماعات شهری، پایداری و تقویت اقتصاد شهری و اصلاح نظام اداری و حکمرانی شهری، بایستی اعمال شود تا شهر به سمت پایداری هدایت شود. از همین رو است که این موضوع مهم میناو شالوده فکری نگارش این کتاب بوده است و نویسنده به اتکای سال های تجربه علمی و عملی خود در این زمینه تلاش نموده تا ابعاد مهم و زیربنایی موضوع تعیین مدیریت توسعه شهری را تدوین و تبیین نموده تا از این طریق منبعی مناسب را برای دست اندرکاران، مدیران، سیاستگذاران و دانشجویان این رشته فراهم آورد.

مولف در فرآیند تالیف و تدوین این کتاب از راهنمایی ها و نظرات و دیدگاه های افراد و صاحب نظران زیادی بهره برده ام که در این مجال امکان اشاره به اسامی تک تک آنها امکان پذیر و مقدور نمی باشد. اما، برخود لازم می دانم از همه عزیزان و دوستانی که از آراء و اندیشه های آنها در تهیه این کتاب بهره برده ام تشکر و قدردانی تمامی به خصوص تشکرویزه خود را به همسر عزیز و فرزندانم که مراد تهیه این کتاب یاری نموده و با شکیبایی خود امکان نگارش آنرا فراهم آوردند تشکر و تقدیر می نمایم.

امیدوارم این کتاب مقدمه ای باشد بر تشریح و تبیین این موضوع مهم و اثر گذار ملی و شرایطی فراهم آید که همه ما بتوانیم یاد رک اهمیت آن، آموزه های معرفی شده در این کتاب را به اجرا بگذاریم.

به امید آن روز

رضا نگهبان
شهردار منطقه ۷

به نام خدا

مهم ترین رسالت مدیران، حفظ واستمراربقاء سازمانها در محیط های به ظاهر پرچالش و تهدیدآفرین است.

بی شک، می توان گفت که مهم ترین دلیل اصلی تمایز بین سازمان های موفق وناموفق، به کیفیت مدیریت و رهبری مدیران این سازمان ها مربوط است. این کیفیت، از ابعاد گوناگون مورد توجه است که از میان آنها می توان به خلق وشناسایی فرصت ها و نیز درک به موقع وموثر تفکر استراتژیک در فضای کسب وکارهای سازمان ها اشاره نمود .

اما آیا به راستی توانایی تفکر استراتژیک، ذاتی است و یا می توان آن را فراگرفت. به نظر می رسد که اکثر منابع ومراجع موجود ناظر براین موضوع مهم است که این توانایی ها را می توان به عنوان توانایی های اکتسابی فراگرفته وپرورش داد .

بنابراین می توان گفت که مدیران در هر سازمانی که مشغول به کار هستند، یکی از مهم ترین اقداماتی که باید انجام بدهند اعمال تفکر استراتژیک در فضای کسب وکارشان است تا از این طریق زمینه های حفظ ونگهداشت سازمان خود را فراهم آورند .

تفکر استراتژیک در قالب رویکردی خنثی و فاقد ارزشیابی مثبت یا منفی، زاینده و خالق فرصتها وتهدیدهای فراوانی هستند که بی توجهی به آنها برای سازمانها بسیار خطرناک وپرچالش است . اما، تفکر استراتژیک چیست و چه ماهیتی داشته وچگونه برسرنوشت کسب وکارها وسازمانها موثر است؟

فقدان منبع و مرجعی متقن وقابل قبول که به طور شفاف و روشن و بدون پیش داوری وخالی از هرطعم ومزه ای تفکر استراتژیک را مورد بحث وبررسی قرارداده و ماهیت آنها را بشکافد انتشارات امیران را برآن داشت تا در این زمینه و با انجام تحقیق وپژوهشی میدانی نسبت به شناسایی واکاوی نوع وماهیت تفکر استراتژیک موجود در فضای کسب وکار ایران اقدام نموده و با تهیه گزارشی جامع در این زمینه اولین کارعلمی منسجم در این حوزه را به محافل علمی وکارآفرینی کشور ارائه نماید .

ما امیدواریم این گزارش که در قالب کتابی که پیشرودارید منتشرشده است، شما فرهیختگان عزیز ومحترم کشور را در مسیر شناسایی وتحلیل تفکر استراتژیک یاری رساننده و رهنمون شما در شناسایی و درک هرچه بهتر محیط کسب وکارشان باشد .

کتابی که پیشرو دارید، از سری کتابهای آینده پژوهی وتوسط انتشارات امیران منتشر شده است. در اینجا یکباردیگر از فرصت استفاده کرده و از همه سازمانها وکارآفرینان محترم کشور که آمادگی دارند تا در کارپژوهشهای آینده وچاپ نتایج آن در قالب سری کتاب های آینده پژوهی ما را همراهی کنند دعوت می کنیم با انتشارات امیران تماس حاصل نمایند . به امید موفقیت وبهروزی برای همه سازمانها وكسب وکارهای ایرانی .

اکرم امیران

مدیر انتشارات امیران

به نام خدا

درک محیط متغیر، نیازمند ذهن تحلیلی خلاقانه است. آیا تا به حال از خود پرسیده اید که چرا بعضی از شرکت های بزرگ و موفق در مدت زمان کوتاهی با از دست دادن سهم بزرگی از بازار خود به موقعیتی معمولی و حتی تأسف بار تنزل یافته اند و چرا برخی از شرکت های کوچک و گمنام به یکباره به جایگاه های ممتازی در صحنه رقابت و کسب و کار رسیده اند؟ آیا در این مورد فکر کرده اید که چرا برخی از سازمانها توسان های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی را به راحتی تحمل نموده و بر آنها غلبه می کنند و در مقابل برخی از سازمانها طعم تلخ شکست را چشیده و از ادامه راه باز می مانند؟ به عقیده بسیاری از متخصصان علم مدیریت، پاسخ بسیاری از این سوالات را باید در مفاهیمی به نام استراتژی و مدیریت استراتژیک و تفکر استراتژیک جستجو کرد. اما در این میان مبحث تفکر استراتژیک در پی شناسایی و خلق الگویی بنیادی از اهداف فعلی و برنامه ریزی شده، بهره برداری و تخصیص منابع و تعاملات یک سازمان با بازارها، رقبا و دیگر عوامل محیطی است. طبق این تعریف استراتژی باید سه چیز را مشخص کند:

- ۱- چه اهدافی باید محقق گردد.
 - ۲- بر روی کدام صنایع، بازارها و محصولات باید تمرکز نمود.
 - ۳- چگونه برای بهره برداری از فرصت های محیطی و مواجهه با تهدیدهای محیطی به منظور کسب یک مزیت رقابتی، منابع تخصیص یابد و چه فعالیتهایی انجام گیرد.
- با نگاهی دقیق به مفهوم تفکر استراتژیک، می توان به ضرورت استفاده از این مفهوم پی برد. با توجه به تغییرات محیطی که در حال حاضر کتاب زیادی به خود گرفته است و پیچیده شدن تصمیمات سازمانی، لزوم بکارگیری برنامه ای جامع برای مواجهه با اینگونه مسائل بیش از گذشته ملموس می شود. این برنامه چیزی جز برنامه استراتژیک و نیز استراتژیک شدن سازمان و درک به موقع و موثر تفکر استراتژیک در فضای کسب و کار نیست. تفکر استراتژیک با تکیه بر ذهنیتی پویا، آینده نگر، جامع نگر و اقتضایی راه حل بسیاری از مسائل سازمان های امروزی است. پایه های مدیریت استراتژیک بر اساس میزان درکی است که مدیران از تفکر استراتژیک مثل عملکرد شرکت های رقیب، بازارها، قیمت ها، عرضه کنندگان مواد اولیه، توزیع کنندگان، دولت ها، بستانکاران، سهامداران و مشتریان دارند و این عوامل، تعیین کنندگان موفقیت کسب و کار در دنیای امروز است. پس یکی از مهم ترین ابزارهایی که سازمانها برای حصول موفقیت در آینده می توانند از آن بهره گیرند درک استراتژیک از فضای چند بعدی در محیط داخلی و بیرونی سازمانها خواهد بود.

از نظر تاریخی، مزیت اصلی تفکر استراتژیک این بوده است که به سازمان کمک می نماید تا با توسل به روش های منظم تر، معقول تر و منطقی تر، راه ها، یا گزینه های استراتژیک را انتخاب نماید و بدینگونه استراتژی های بهتری را تدوین نماید.

در این میان قدرت درک مدیریت و عوامل مهم و تعیین کننده ای که خالق فرصت ها و تهدیدها هستند در حفظ حیات و بقای سازمان ها بسیار مهم و تعیین کننده خواهند بود.

اما حال تفکر استراتژیک چیست و چگونه باید به سراغ آن رفته و آن را شناسایی و درک کرد؟ در این کتاب که سایت کارآفرین کمک دات کام شانس حمایت از چاپ آن را به عهده داشته است، شما با ایده ها و افکار ناب نویسندگان محترم در این زمینه آشنا خواهید شد. ما در سایت کارآفرین کمک دات کام، امیدواریم این کتاب راهنمای خوب و مناسبی برای حفظ سازمان شما در فضای پیچیده و چند بعدی کسب و کار امروزی باشد.

امیر حسین الیاسی

مدیر سایت کارآفرین کمک